

på et område i vækst. For trods alle forhåbninger og forudsigelser har den sidste snes år ført til et stigende antal anbringelser af børn og unge udenfor hjemmet. Det er en helt anden historie.

John T. Lauridsen

Paul G. Ørberg: *Når nøden er størst. Viborg Gråbrødre Klosters historie fra reformationen til nutiden.* (Udgivet af Viborg Gråbrødre Kloster i samarbejde med Udgiverselskabet ved Landsarkivet for Nørrejylland, 1986). 286 s., ill., 274,50 kr.

Efterhånden har mange af de stiftelser og hospitaler, der efter reformationen dannedes på grundlag af de nedlagte klostre, fået deres historie skrevet. Oftest har anledningen været institutionens runde fødselsdag; dog ikke i dette tilfælde, hvor 450-års reformationsjubilæet er valgt. Godt det samme, for ellers havde vi måske måttet vente til 1991 på dette vægtige og smukke bidrag til den sociale forsorgs historie. Viborg almindelige hospital oprettedes nemlig først i 1541. Det er arkivar Paul G. Ørberg, der har påtaget sig opgaven at skrive fremstillingen, og han er gået grundigt til værks, har dykket ned i arkivmaterialet og har ikke spist læseren af med almindeligheder på grundlag af den foreliggende oversigtslitteratur. Dette som et suk over de jubilæumsbøger, der kun skal *markere* en institution, forening eller virksomhed og ikke, når trykpressen skal igang, også tænker på, om indholdet har mere blivende værdi og er værd at læse i, når jubilæumsrusen er ovre. Det har ikke været nogen helt ligetil opgave for Ørberg at gå igang med, og det af flere grunde. For det første er kildematerialet sparsomt, især for tiden før 1700. Bl.a. ildebrande, især den store brand i 1726, har tyndet stærkt ud i det skriftli-

ge kildemateriale. For det andet har det været forfatterens hensigt at komme tæt på hospitalslemmerne eller, som der står i den ledsagende bestillingsfolder: »Ledetråden i hele bogen har været at forsøge på at trænge ind til hospitalslemmernes egen opfattelse af deres tilværelse«. Det er unægteligt et ambitiøst forsøg, for her stiller ikke kun det i perioder sparsomme kildemateriale sig i vejen, men også kildematerialets hele karakter: Det er næsten altsammen fra administrationen, fra dem der herskede over og overvågede lemmerne. Oplysningerne om lemmernes tilværelsesopfattelse skal altså »filtreres« ud af et materiale, der bestemt ikke byder sig til med henblik på det stillede spørgsmål. Resultatet af forsøget er derfor blevet ret så magert, også for dette århundredes vedkommende, hvor det ellers nok skulle have været muligt at skaffe materiale fra institutionens beboere. Det sidste har forfatteren afstået fra. Alligevel vil jeg ikke betegne forsøget på at skaffe oplysninger om lemmernes oplevelse af deres tilværelse som helt mislykket, for Ørbergs »ledetråd« gennem bogen giver os et stort og spændende materiale om dagliglivet i institutionerne, vi kommer tæt på typer og episoder og får informationer om de regler, der til skiftende tider skulle følges. Tilmed får vi det sat ind i både et lokal- og et rigshistorisk perspektiv. Det er flot. De 274,50 kr. er derfor givet godt ud, hvis man vil sikre sig et af de seneste års bedste og solideste bidrag til dansk forsorgs historie.

John T. Lauridsen

Felix Nørgaard, Else Roesdahl, Roar Skovmand (red.): *Aggersborg gennem 1000 år fra vikingeborg til slægtsgaard.* (Poul Kristensens Forlag, Herning 1986). 233 s., 260 kr.